

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійного вивчення дисципліни

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальностей
8.03050401 – Економіка підприємства і 8.03050901 – Облік і аудит
та для студентів 6 курсу заочної форми навчання
спеціальності 8.03050901 – Облік і аудит)*

ХАРКІВ
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2015

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальностей 8.03050401 – Економіка підприємства і 8.03050901 – Облік і аудит та для студентів 6 курсу заочної форми навчання спеціальності 8.03050901 – Облік і аудит) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: М. С. Владимірова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 25 с.

Укладач: канд. екон. наук М. С. Владимірова

Рецензент: канд. екон. наук, доц. В. О. Єсіна

Запропоновано скорочений варіант переліку питань за темами дисципліни, які необхідно використовувати у процесі підготовки до практичних занять, засвоєння лекційного матеріалу та під час самостійної підготовки. Подано завдання та виробничі ситуації до розв'язання, що будуть сприяти закріпленню теоретико-практичних знань, вмінь та навичок для самостійного вирішення, обґрунтованого вибору та висновків щодо прийняття рішень.

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, протокол № 6 від 28 січня 2015 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Загальні положення.....	5
Зміст дисципліни.....	6
ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	8
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА».....	9
ОСНОВНІ ПРИКЛАДИ ЗАДАЧ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	10
ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	21
КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	22
Список джерел.....	23

ВСТУП

Формування висококваліфікованого спеціаліста потребує самостійності у проведенні аналізу, досліджень, розв'язанні виробничих ситуацій та вміння обґрунтовувати вибір у реальних виробничо-організаційних умовах господарювання підприємства.

Закріплення теоретичних основ з навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» здійснюється через одну із ефективних форм підготовки – це самостійна робота студентів протягом викладання лекційного матеріалу та розв'язання практичних завдань. Ці три складові будуть сприяти: закріпленню теоретичних та практичних аспектів інноваційного менеджменту суб'єкту господарювання; опануванню комплексу навичок пізнання, аналізу, оцінюванню, вибору з обґрунтуванням відповідних варіантів; формуванню науково-дослідного та аналітичного світогляду та вмінню ефективного використання у практичній діяльності.

Мета самостійної роботи – формування самостійності у процесі вирішення поставлених проблем (чи питань), сприяння розвитку творчості та індивідуального підходу для вибору найбільш обґрунтованого варіанту.

Успішне виконання самостійної роботи потребує певного контролю і тому пропонується перелік питань для самоконтролю та вирішення задач з даного курсу.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» вміщує:

1) виконання відповідних завдань (розв'язання задач та ситуацій) з поясненням вирішення і письмовим оформленням та обґрунтуванням висновків прийнятого рішення на основі варіативного вибору;

2) обґрунтування рекомендацій та пропозицій щодо управління ризиками проектів інноваційного розвитку на підприємстві.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Сучасний світ стає все більш динамічним і розраховувати на успішну діяльність можуть лише ті підприємства, які здатні генерувати і успішно втілювати у практичну діяльність нові ідеї, нові рішення тощо. Тому саме інноваційний шлях розвитку, що орієнтується на довгострокову перспективу, відповідає реаліям «нової економіки». Саме за допомогою використання інновацій підприємства мають можливість стати лідерами у конкурентній боротьбі.

Все це вимагає глибоких економічних знань і ефективної організації інноваційної діяльності в умовах підприємства. Ці питання і висвітлюються в дисципліні - **«Інноваційний розвиток підприємства»**.

Метою викладання **навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства»** є формування у студентів знань та вмінь щодо забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах.

Сутність та необхідність самостійної роботи студента полягає в наступному:

1. Отримання теоретичних положень навчальної дисципліни (лекція);
2. Закріплення теоретичних аспектів даної навчальної дисципліни щодо:
 - формування вмінь і навичок щодо обґрунтування вибору та прийняття управлінського рішення на основі вибору альтернативи (практичні заняття);
 - формування власного бачення на основі аналізу та дослідження основних проблем за потенційними джерелами інформаційної бази (семінарські заняття);
3. Формування самостійності у процесі підготовки до навчальної дисципліни (самостійна робота):
 - вміння самостійно узагальнювати та систематизувати точки зору фахівців, досвіду і власних наукових досліджень та обґрунтувати результати у процесі розробки (формування) та прийняття управлінських рішень;
 - вміння самостійно проводити відповідні розрахунки на основі власних чи існуючих підходів і визначення ефективності того (чи іншого) управлінського рішення або прийняття проекту;
4. Опанування існуючих методичних підходів (або власно розроблених) та проведення відповідних розрахунків (індивідуальна робота):
 - в межах визначеного поля дослідження окремої проблеми проводиться пошук літературних та інших джерел, їх систематизація, узагальнення і обґрунтування або пропозиції найбільш доцільних систем визначення або оцінювання. На цій основі проводиться аналіз звітності підприємств, виявляються основні тенденції та визначаються пріоритети його розвитку. Крім того, на основі теоретичних знань, розрахункових даних обґрунтовуються напрямки подальшого розвитку підприємства та рекомендації по удосконаленню його діяльності.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку

Вивчення поняття «інновація», «інноваційний процес» та «інноваційна діяльність» як основи напрямку сучасного економічного розвитку. Класифікація новачок, інноваційних процесів, нововведень. Сутнісна характеристика інноваційних процесів. Прийняття рішень в управлінні інноваціями.

Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку

Напрями інноваційного розвитку: поняття, класифікація та порівняльна характеристика. Вибір напрямків інноваційного розвитку. Критерії і методичні основи вибору напрямків інноваційного розвитку підприємств.

Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування

Чинники інноваційного розвитку підприємства. Різновиди ефектів при оцінці інноваційного розвитку. Методи вимірювання рівня інноваційного розвитку підприємства. Інформаційна база для оцінки рівня інноваційного розвитку.

Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку

Організаційні форми інноваційних підприємств. Поняття організації інновацій. Особливості і задачі організації інноваційних процесів. Розвиток організаційних форм. Типи організаційних структур. Особливості формування та удосконалення структур інноваційних процесів.

Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері

Напрямки розвитку інформаційної інфраструктури. Інформаційна база для управління інноваційним розвитком підприємства. Етапи формування інформаційного забезпечення підприємства. Інформаційні технології управління інноваційними проектами.

Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій

Поняття інфраструктури ринку інновацій та його складових. Тенденції та перешкоди на шляху становлення ринку інновацій в контексті економічної безпеки України. Основні функції ринку інновацій. Державне регулювання розвитку ринку інновацій.

Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва

Роль держави в стимулюванні інновацій: значення інновацій для стабілізації економічного розвитку; основні функції державних органів в інноваційній сфері. Державна інноваційна політика: місце інноваційної політики в системі регуляторів соціально-економічних процесів; державні пріоритети в сфері науки і технологій. Способи державного впливу на ефективність інноваційних процесів. Методи державної підтримки та стимулювання інноваційного підприємництва.

Тема 8. Національні інноваційні системи

Формування і розвиток національних інноваційних систем. Структурні елементи та компоненти національної інноваційної системи, основні проблеми її розвитку та шляхи розв'язання.

Тема 9. Маркетинг інновацій

Сутність категорії «інноваційний маркетинг». Інноваційні різновиди маркетингу, їх сутність та зміст. Схема впровадження інноваційного маркетингу на підприємстві. Принципи управління підприємством на засадах інноваційного маркетингу.

Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства

Поняття та сутність інноваційної стратегії. Основні види інноваційних стратегій. Чинники та умови ефективності інноваційної стратегії розвитку підприємства. Процес вибору інноваційної стратегії та бізнес-моделей підприємства. Взаємозв'язок управління інвестиційно-інноваційною діяльністю різних рівнів (країна-регіон-галузь-підприємство). Умови ефективності інноваційної стратегії розвитку підприємства. Порядок застосування критеріїв для оцінки і вибору оптимальних варіантів.

Тема 11. Інноваційний потенціал підприємства

Зміст та структура інноваційного потенціалу. Основні складові інноваційного потенціалу підприємства. Фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, які здійснюють вплив на формування інноваційного потенціалу підприємства. Показники оцінки інноваційного потенціалу.

Тема 12. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Внутрішні джерела інвестування інноваційної діяльності підприємства. Зовнішні джерела інвестування інноваційної діяльності підприємства. Переваги та недоліки методів інвестування (самофінансування, кредитування, акціонування, лізинг, селенг тощо). Обґрунтування вибору існуючих джерел інвестування на основі їх оптимізації. Економічна ефективність використання власних, залучених чи займаних коштів. Механізм залучення внутрішніх та зовнішніх (іноземних) інвестицій.

Тема 13. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними

Поняття ризику й невизначеності. Методи аналізу і прогнозування ризику. Методи зниження ризику. Основні принципи теорії керування ризиками. Характеристика методів зниження ризику: диверсифікація страхування, хеджування.

Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності

Еволюція системи охорони та захисту інтелектуальної власності. Стан правової охорони інновацій у сфері промислової власності. Складові економічної безпеки підприємства та принципи її формування. Інноваційні фактори забезпечення економічної безпеки.

ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. *Бліцопитування* полягає у скороченому варіанті відповідей (щодо дій) на конкретно поставлене питання.

2. *Поточні контрольні роботи* вміщують:

- відповіді на теоретично-практичні питання щодо аналізу, виявлення, оцінки та обґрунтування методів зниження впливу ризиків на конкретно-виробничу ситуацію;

- розв'язання задач щодо оцінки втрат у випадку виникнення виробничих ситуацій та обґрунтування доцільності прийняття того чи іншого управлінського рішення;

- вибір однієї або декількох правильних відповідей із запропонованих альтернатив на поставлені питання (інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність та конкретна ситуація).

3. *Захист практичних завдань*. Після проведення відповідних розрахунків по кожному практичному завданню (чи відповідній ситуації) на основі основної мети та обґрунтованого вибору найкращого варіанту (зроблено висновок) студент захищає його викладачу. Цей захист вміщує: знання щодо проведення розрахунків; теоретичних аспектів; обґрунтування проведеного вибору альтернативи на основі системи показників.

4. *Самоконтроль на основі самопідготовки*. При самостійній роботі щодо підготовки до практичних занять, поточного модульного контролю, іспиту студент повинен самостійно:

- знайти джерела інформації з даної навчальної дисципліни (з конкретних питань);

- опрацювати відповідні джерела, систематизувати та узагальнити досліджувані питання для підготовки до усіх видів контролю;

- розв'язувати запропоновані задачі та виробничі ситуації на основі методичного підходу, який буде визначатися студентом самостійно;

- відповідати на тести за усіма темами;

- писати реферати (перелік тем пропонується) на основі дослідження інформаційних джерел.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА»

1. Інноваційний потенціал підприємства.
2. Управління інноваційною діяльністю підприємства.
3. Управління інвестиційним забезпеченням інноваційного розвитку підприємства.
4. Управління інноваційними проектами підприємства.
5. Формування бізнес-плану інноваційного проекту.
6. Бізнес-планування інноваційних проектів.
7. Управління інноваційною діяльністю підприємства.
8. Система показників ефективності інноваційних проектів.
9. Інноваційна стратегія підприємства.
10. Інноваційна стратегія регіону.
11. Інноваційна стратегія галузі.
12. Управління інноваційними ризиками.
13. Формування інноваційної політики підприємства.
14. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємства.
15. Управління інноваційними проектами.
16. Стратегія формування інвестиційних ресурсів щодо інноваційної діяльності підприємства.
17. Інноваційна активність підприємства.
18. Обґрунтування доцільності впровадження інноваційних проектів.
19. Планування інноваційної діяльності підприємства.
20. Вплив факторів внутрішнього середовища на інноваційний потенціал (інноваційну діяльність) підприємства.
21. Вплив факторів зовнішнього середовища на інноваційний потенціал (інноваційну діяльність) підприємства.
22. Інноваційна діяльність підприємства та конкурентоспроможність.
23. Управління диверсифікацією підприємства.
24. Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємства.
25. Процес формування інноваційного потенціалу підприємства.

ОСНОВНІ ПРИКЛАДИ ЗАДАЧ ДО САМОСТІЙНОГО ВИРІШЕННЯ

Задача 1

Фірма «Кама» купує новий комп'ютер і програмне забезпечення за 25,3 тис. грн., що будуть використовуватися тільки з метою автоматизації бухгалтерського обліку. При цьому планується протягом найближчих п'яти років одержати економію витрат по веденню бухгалтерського обліку (за рахунок скорочення співробітників цієї служби і зниження фонду заробітної плати) у розмірі 10,0 тис. грн. за рік.

Потрібно: визначити, наскільки доцільна така інвестиція, якщо середні ставки по банківських депозитах складають 35% річних.

Задача 2

Фірма «Макс» планує здійснити модернізацію устаткування одного зі своїх підрозділів. Об'єм інвестиційних витрат оцінюється в 257 тис. грн. Протягом наступних семи років у результаті даних заходів очікується одержувати грошовий потік у розмірі 42,6 тис. грн. Наприкінці п'ятого року на проведення планових заходів щодо капітального ремонту основних фондів додатково планується вкладення коштів у розмірі 37,3 тис. грн. Ліквідаційна вартість устаткування наприкінці сьомого року складе 279 тис. грн.

Потрібно: визначити економічний ефект у результаті реалізації проекту, якщо дисконтна ставка складає 10% (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Оцінка економічного ефекту інвестиційного проекту

Період часу (t), років	Грошовий потік, тис. грн.	Фактор поточної вартості, коеф.	Поточна вартість, тис. грн.
0	-257,0	1,0000	
1-7	42,6		
5	-37,3		
7	279,0		
NPV	X	X	

Задача 3

Фінансування інноваційного проекту здійснюється за рахунок додаткового випуску звичайних і привілейованих акцій, а також, за рахунок залучення позикових коштів. Структура капіталу й ціна окремих його компонентів представлені в таблиці 2.2.

Потрібно: розрахувати середню зважену ціну інвестиційного капіталу.

Таблиця 2.2 – Структура і ціна інвестиційного капіталу

Джерела фінансування	Питома вага в загальному об'ємі фінансування, %	Ціна окремих джерел фінансування, %
Власний капітал		
Звичайні акції	55,0	35,0
Привілейовані акції	4,0	25,0
Позиковий капітал	41,0	22,5

Задача 4

Перед реалізацією інноваційної програми власний і позиковий капітал компанії складав відповідно 98370,0 і 25150,0 тис. грн. Ціна джерел власних коштів – 15%, джерел позикових коштів – 8%. Оптимальна для підприємства частка позикових коштів у загальному розмірі фінансування складає 32,0%. Для здійснення довгострокових інвестицій необхідно додатково 24700,0 тис. грн.

Потрібно: визначити граничну (маржинальну) ціну капіталу, спрямованого на фінансування довгострокових інвестицій, якщо:

- ціна власних коштів фінансування в новій структурі капіталу – 15%, ціна позикових коштів фінансування в новій структурі капіталу – 8%;
- після здійснення капітальних вкладень ціна власного капіталу збільшилася до 15,2%, ціна позикового капіталу знизилася до 7,5%.

Задача 5

Компанія «Браво» планує впровадити нову технологічну лінію по переробці сільськогосподарської продукції.

Вартість устаткування складає 10 млн. грн.; термін експлуатації – 5 років. У таблиці 3 представлена узагальнююча характеристика грошового потоку, очікуваного на протязі усього терміну реалізації проекту.

На підставі даних таблиці 2.3 *потрібно:*

1. Визначити чисту поточну вартість проекту (NPV), якщо дисконтна ставка складає 16%.
2. В аналітичному висновку обґрунтувати доцільність ухвалення інвестиційного рішення з впровадження лінії.

Таблиця 2.3 – Оцінка інвестиційної привабливості довгострокових капітальних вкладень

Період часу (t), років	Грошовий потік, тис. грн.	Фактор поточної вартості, коеф.	Поточна вартість, тис. грн.
0	-10000	1,0000	
1	2980		
2	3329		
3	3815		
4	3599		
5	2121		
NPV	X	X	

Задача 6

Запланований термін реалізації інноваційного проекту дорівнює 5 рокам. Обсяг початкових інвестиційних витрат оцінюється в 15 960 тис. грн. Протягом терміну реалізації очікується отримати постійні грошові потоки в розмірі 5820 тис. грн. Використовуючи таблиці стандартних значень фактора поточної вартості ануїтету (PVIFA), визначте внутрішню норму прибутковості (IRR).

Задача 7

На підставі даних таблиці 2.4 потрібно:

1. Здійснити розрахунок строку окупності інноваційного проекту (PB), допускаючи, що проектний грошовий потік протягом року виникає рівномірно.
2. Визначити показник дисконтованого строку окупності (DPB).
3. Скласти аналітичний висновок.

Таблиця 2.4 – Розрахунок поточної вартості проектних грошових потоків

Період часу (t), років	Початкові інвестиційні витрати (-) і чисті грошові потоки (+, -), тис. грн.	Фактор дисконтування при ставці r, яка дорівнює 10%	Поточна вартість проектних грошових потоків, тис. грн.	Поточна вартість наростаючим підсумком, тис. грн.
0	-1000,0	1,0000		
1	228,2			
2	544,1			
3	778,5			

Задача 8

На підставі даних таблиці 2.5 потрібно:

1. Визначити показник чистої поточної вартості інноваційного проекту, якщо дисконтна ставка складає 20%.
2. Використовуючи метод інтерполяції, розрахувати внутрішню норму прибутковості (IRR).
3. На графіку чистої поточної вартості інноваційного проекту визначити внутрішню норму прибутковості (IRR).
4. В аналітичному висновку охарактеризувати ступінь точності розрахункових значень внутрішньої норми прибутковості.

Таблиця 2.5 – Оцінка інвестиційної привабливості довгострокових капітальних вкладень

Період часу (t), років	Грошовий потік, тис. грн.	Фактор поточної вартості, коеф.	Поточна вартість, тис. грн.	Поточна вартість наростаючим підсумком, тис. грн.
0	-10000	1,0000		
1	4980			
2	3329			
3	3815			
4	4599			
5	5121			
NPV	X	X		

Задача 9

На підставі даних таблиці 2.6 *потрібно*:

1. Визначити показник чистої поточної вартості інноваційного проекту, якщо дисконтна ставка складає 14%.
2. Розрахувати дисконтований строк окупності інноваційного проекту.
3. Скласти аналітичний висновок про доцільність прийняття даного рішення.

Таблиця 2.6 – Оцінка інвестиційної привабливості інноваційного проекту

Період часу (t), років	Грошовий потік, тис. грн.	Фактор поточної вартості, коеф.	Поточна вартість, тис. грн.	Поточна вартість наростаючим підсумком, тис. грн.
0	-700 000	1,0000		
1	+27310			
2	+255 824			
3	+250 206			
4	+241 694			
NPV	X	X		

Задача 10

На підставі даних таблиці 2.7 *потрібно*:

1. Розрахувати показники внутрішньої норми прибутковості (IRR) і строку окупності (PB) інноваційних проектів А та В.
2. Обґрунтувати вибір найбільш вигідного проекту (письмово скласти аналітичний висновок).

Таблиця 2.7 – Початкові інвестиційні витрати (-) і грошові потоки (+, -)*, тис. грн.

Період часу (г), років	Проект А	Проект В
0	-100 000	-200 000
1	+68 781	+82 800
2	+68 781	+82 730
3	-	+96 860
4	-	+80 450
*Проектна дисконтна ставка дорівнює 14%.		

Задача 11

На підставі даних таблиці 2.8 *потрібно*:

1. Розрахувати показники чистої поточної вартості (NPV) і дисконтованого строку окупності (DPB) інноваційних проектів А і Б.
2. Скласти аналітичний висновок щодо інвестиційної привабливості альтернативних варіантів капітальних вкладень.

Таблиця 2.8 – Початкові інвестиційні витрати (-) і грошові потоки (+, -)*, тис. грн.

Період часу (t), років	Проект А	Проект Б
0	-150 000	-340 000
1	+9 000	+98 800
2	+60 000	+100 000
3	+150 000	+90 000
4	-	+120 000
*Проектна дисконтна ставка дорівнює 14%.		

Задача 12

На підставі вихідних даних таблиці 2.9 *потрібно*:

1. Розрахувати показники чистої поточної вартості (NPV), строку окупності (РВ), дисконтованого строку окупності (DPB) і індексу прибутковості (PI) інноваційних проектів А, В и С.

2. Скласти аналітичний висновок щодо інвестиційної привабливості альтернативних варіантів капітальних вкладень.

Таблиця 2.9 – Початкові інвестиційні витрати (-) і грошові потоки (+, -)*, тис. грн.

Період часу (t), років	Проект А	Проект В	Проект С
0	-250 000	-250 000	-250 000
1	+50 000	+200 000	+125 000
2	+100 000	+150 000	+125 000
3	+150 000	+100 000	+125 000
4	+200 000	+50 000	+125 000
*Проектна дисконтна ставка дорівнює 12%.			

Задача 13

На підставі даних таблиць 2.10 і 2.11 *потрібно*:

1. Визначити індекс прибутковості інвестицій (PI) і показник облікової норми прибутковості (ARR) інноваційних проектів В і D.

2. Обґрунтувати найкращий варіант капіталовкладень (письмово).

Таблиця 2.10 – Плановані результати реалізації проекту В*, тис. грн.

Період часу (t), років	Інвестиційні витрати (-) і обліковий прибуток	Інвестиційні витрати (-) і грошові потоки
0	-150 000	-150 000
1	+ 30 750	+ 52 800
2	+ 40 020	+ 62 070
3	+ 50 700	+ 72 750
4	+ 62 400	+ 84 450
*У ході реалізації проекту застосовується прямолінійний метод амортизації проектних основних фондів в об'ємі 22 050 тис. грн. за рік, а дисконтна ставка буде складати 10%.		

Таблиця 2.11 – Плановані результати реалізації проекту D*, тис. грн.

Період часу (t), років	Інвестиційні витрати (-) і обліковий прибуток (+)	Інвестиційні витрати (-) і грошові потоки
0	-200 000	-200 000
1	+ 30 000	+52 800
2	+ 60 020	+ 82 070
3	+ 50 000	+ 72 750
4	+ 81 990	+ 105 450
*У ході реалізації проекту застосовується прямолінійний метод амортизації проектних основних фондів в об'ємі 18 800 тис. грн. за рік, а дисконтна ставка складе 12%.		

Задача 14

Підприємство «Фактор» має два інноваційні проекти вкладення коштів в придбання нового більш досконалого обладнання. Нормативний показник ефективності капіталовкладень для даного суб'єкта господарювання, встановлений у розмірі 15%.

Потрібно: вибрати найбільш економічний варіант вкладення коштів; скласти аналітичний висновок (письмово).

Розрахунки приведених витрат з двох альтернативних варіантах здійснювати в аналітичній таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Розрахунок суми приведених витрат з двох варіантах придбання нового устаткування

Показники	Інноваційні проекти	
	1	2
1. Одноразові капітальні вкладення, тис. грн.	4310	5310
2. Поточні витрати (витрати на електроенергію, технічне обслуговування й експлуатацію устаткування), тис. грн.	3240	5728
3. Приведені витрати на устаткування, тис. грн.		
4. Продуктивність устаткування, шт./змін	13	22
5. Коефіцієнт приведення витрат до однакового об'єму виробництва продукції, коефіцієнт		
6. Приведені витрати з урахуванням коефіцієнта приведення до однакового об'єму виробництва продукції, тис. грн. (ряд.3 x ряд.5)		

Задача 15

Підприємству «Станк» необхідно оцінити два альтернативних варіанти придбання нового устаткування А і В, що відрізняються один від одного корисним терміном експлуатації, продуктивністю виготовлення необхідного продукту та якістю. Устаткування А розраховане на три роки експлуатації, проект В – на два роки. Найменший загальний кратний термін експлуатації складе шість років.

На підставі даних таблиці 2.13 *потрібно*:

1. Здійснити порівняльний аналіз альтернативних інноваційних проектів з нерівними термінами реалізації, використовуючи спосіб оцінки капітальних вкладень по найменшому загальному кратному терміну експлуатації.

2. Скласти аналітичний висновок (письмово).

Таблиця 2.13 – Оцінка ефективності альтернативних варіантів придбання устаткування з різними термінами експлуатації

Показники	Грошові потоки в період часу, млн. грн.						
	t = 0	t = 1	t = 2	t = 3	t = 4	t = 5	t = 6
A	1	2	3	4	5	6	7
1. Устаткування А							
1.1. Інвестиційні витрати	560	-	-	560	-	-	-
1.2. Поточні витрати по утриманню, технічному обслуговуванню й експлуатації	X	104	104	104	104	104	104
1.3. Продуктивність устаткування А - 28 344 одиниць продукції за рік							
1.4. Поточна вартість CF по ставці r, яка дорівнює 10%							
2. Устаткування В							
2.1. Інвестиційні витрати	320	-	320	-	320		
2.2. Поточні витрати по утриманню, технічному обслуговуванню й експлуатації	X	96	96	96	96	96	96
2.3. Продуктивність устаткування В - 23 120 одиниць продукції за рік							
2.4. Поточна вартість грошових потоків по ставці r, яка дорівнює 12%							
Порівняння різних варіантів капітальних вкладень з урахуванням продуктивності устаткування							
Витратоємність на одиницю продукції по варіанту А							
Витратоємність на одиницю продукції по варіанту В							

Задача 16

Підприємство «Арка» планує придбати технологічне устаткування, необхідне для виробництва принципово нової продукції. На підставі матеріалів, представлених виробничими, технічними й економічними службами компанії, у таблиці 2.14 наведені дані, що характеризують рівень виробництва і реалізації продукції по двох альтернативних варіантах інвестування.

Використовуючи дані таблиці 2.14 *потрібно*:

1. Знайти точку беззбитковості кожного альтернативного варіанта інвестування й обсяг продажів, при якому розглянуті варіанти інвестування будуть однаково прибутковими (збитковими).

2. Побудувати графік беззбитковості одночасно для двох варіантів придбання нового устаткування.

3. Визначити рентабельність інвестицій як відношення прибутку до інвестиційних витрат, виходячи з наступних можливих параметрів зміни попиту на продукцію, що випускається: за оптимістичними оцінками обсяг продаж складе 130% від точки беззбитковості (ймовірність – 0,35); очікуваний

обсяг продажу планується на 20% більше точки беззбитковості (ймовірність – 0,5); за песимістичними оцінками обсяг продажу буде на 5% нижче точки беззбитковості (ймовірність – 0,15).

4. Розрахувати стандартне відхилення і коефіцієнт варіації показника прибутковості інвестицій по кожному варіанту інвестування.

5. В аналітичному висновку обґрунтувати вибір найбільш безпечного варіанта довгострокових інвестицій.

Таблиця 2.14 – Вихідні дані для аналізу точки беззбитковості

Показники	Значення показника	
	Варіант 1	Варіант 2
Річні постійні витрати, грн.	200 000	510 000
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	10	6
Ціна одиниці продукції, грн.	16	16
Капітальні витрати (інвестиції), грн.	1200 000	1400 000

Задача 17

На підставі даних таблиці 2.15 потрібно:

1. Визначити NPV з використанням еквівалентів визначеності (варіант 1) і відрегульованих за рівнем проектного ризику дисконтних ставок (варіант 2).

2. Скласти аналітичний висновок, у якому дати порівняльну оцінку ступеня точності даним методам оцінки рівня проектного ризику.

Таблиця 2.15 – Вихідні дані для розрахунку відрегульованої за рівнем ризику чистої поточної вартості інноваційного проекту

Показники	Період часу (t)			
	t = 0	t = 1	t = 2	t = 3
Початкові інвестиційні витрати, тис. грн.	- 975000	-	-	-
Грошові потоки, тис. грн.	X	+325000	+487500	+780000
Коефіцієнти конвертування, коефіцієнт	1,0	0,956	0,947	0,933
Відрегульована за рівнем проектного ризику дисконтна ставка, коефіцієнт	X	0,1	0,12	0,14
Безризикова дисконтна ставка, коефіцієнт	X	0,1	0,1	0,1

Задача 18

На підставі даних таблиці 2.16 потрібно:

1. Розрахувати коефіцієнти варіації у кожному році реалізації інноваційного проекту.

2. Визначити для кожного року коефіцієнт конвертування (a_t), якщо відомо, що на кожні 10% коефіцієнта варіації a_t буде знижуватися на 0,1.

3. Розрахувати з використанням методу еквівалентів визначеності показник NPV за умови, що безризикова дисконтна ставка дорівнює 6%.

4. За результатами аналізу скласти письмовий висновок.

Таблиця 2.16 – Грошовий потік інноваційного проекту і його ймовірності, тис. грн.

Розмір грошового потоку	Період часу (t)			
	t = 0	t = 1	t = 2	t = 3
Песимістичне значення	-90 500	+ 42 000 (0,1)	+ 42 000 (0,3)	+ 48 200 (0,4)
Заплановане значення	-90 500	+ 60 000 (0,8)	+ 75 000 (0,6)	+ 124 000 (0,5)
Оптимістичне значення	-90 500	+ 75 000 (0,1)	+ 90 000 (0,1)	+ 137 500 (0,1)

Задача 19

На підставі даних таблиці 2.17 потрібно:

1. Визначити рівень ризикованості інноваційних проектів А, В и С.
2. Скласти аналітичний висновок, у якому обґрунтувати вибір найбільш безпечного варіанта капітальних вкладень.

Таблиця 2.17 - Розрахунок очікуваного розміру проектного грошового потоку*

№ з/п	1-й рік			2-й рік			3-й рік		
	CF, тис. грн.	Ймовірність, коеф.	Зважений розмір	CF, тис. грн.	Ймовірність, коеф.	Зважений розмір	CF, тис. грн.	Ймовірність, коеф.	Зважений розмір
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Проект А									
1.1	150			200	0,5		150	0,5	
1.2	180	0,5		250	0,5		180	0,5	
Очікуваний розмір				X	X		X	X	
Проект В									
2.1	205	0,6		250	0,5		250	0,7	
2.2	314	0,4		250	0,5		280	0,3	
Очікуваний розмір				X	X		X	X	
Проект С									
3.1	166	0,6		180	0,6		200	0,5	
3.2	135	0,4		150	0,4		190	0,5	
Очікуваний розмір				X	X		X	X	
*Одноразові інвестиційні витрати рівні для всіх проектів і складають 400 тис. грн.; проектна дисконтна ставка для всіх проектів дорівнює 10%.									

Таблиця 2.18 - Розрахунок варіації грошового потоку інноваційного проекту в t-му періоді

№ з/п	Очікуваний розмір CF і прогнозоване його значення, тис. грн.	Відхилення від очікуваного розміру (гр.1-гр.1 ряд.1), тис. грн.	Квадрат відхилення (гр.2 x гр.2)	Ймовірність події, коефіцієнт	Зважений розмір (гр.3 x гр.4)
А	1	2	3	4	5
1		X	X	X	X
2					
...					
m					
m+1	Варіація проектного грошового потоку (гр. 5 ряд.2 + ...+ ряд. m)				

Задача 20

Інноваційний проект завершився розробкою нового програмного продукту. Адміністрація компанії розглядає кілька сценаріїв поведінки на ринку: здійснювати або не здійснювати попередні дослідження ринку (конкурентного оточення, тенденцій розвитку галузі й ін.); негайно продати свою розробку великій конкуруючій фірмі з більш розгалуженою дилерською мережею або самостійно почати її реалізацію на ринку. Фахівці маркетингового відділу і фінансово-економічних служб компанії оцінили суб'єктивні ймовірності одержання грошового потоку після оподаткування для кожної можливої ситуації.

На підставі даних таблиці 2.19 *потрібно*:

1. Обґрунтувати використовуючи метод «дерево рішень» найбільш прийнятні для компанії варіанти поведінки на ринку.
2. Скласти аналітичний висновок.

Таблиця 2.19 – Показники NPV грошових потоків інноваційного проекту і їхньої ймовірності в кожній економічній ситуації, тис. грн.

Прогнозований рівень попиту	Рішення приймаються без проведення маркетингових досліджень		Рішення приймаються з урахуванням результатів маркетингових досліджень			
			Сприятлива ситуація на ринку (0,55)		Несприятлива ситуація на ринку (0,45)	
	Альтернативні рішення		Альтернативні рішення		Альтернативні рішення	
	Продати іншій фірмі	Самостійно реалізувати	Продати іншій фірмі	Самостійно реалізувати	Продати іншій фірмі	Самостійно реалізувати
Високий	+ 6120	+ 20 400 (0,5)	+ 7625	+ 17 000 (0,75)	+ 1 725	+ 17 000 (0,2)
Середній	+ 6120	+ 9600 (0,2)	+ 7625	+ 3475 (0,2)	+ 1 725	+ 3 475 (0,75)
Низький	+ 6 120	-8500 (0,3)	+ 7625	-10 400 (0,05)	+ 1 725	-10 400 (0,05)

Задача 21

На підставі даних таблиці 2.20 *потрібно*:

1. Оцінити з використанням показника NPV і методу «дерева рішень» найбільш ймовірні результати реалізації інноваційного проекту, якщо початкові інвестиційні витрати дорівнюють 420 тис. грн., а проектна дисконтна ставка – 14 %.
2. Скласти аналітичний висновок, у якому дається характеристика рівня ризикованості представленого варіанта капітальних вкладень.

Таблиця 2.20 – Грошові потоки інноваційного проекту і їхньої ймовірності

Перший	Другий рік	Третій рік
84,0 тис. грн. (0,5)	Якщо CF за 1-й рік буде дорівнювати 84,0 тис. грн., то у 2-м році CF складатиме 100,8 тис. грн. (0,6) або 79,8 тис. грн. (0,4)	Якщо CF за 2-й рік буде дорівнювати 100,8 тис. грн., то у 3-м році CF складатиме 294,0 тис. грн. (0,7) або 2 10,0 тис. грн. (0,3) Якщо CF за 2-й рік буде дорівнювати 79,8 тис. грн., то в 3-м році CF складатиме 105,0 тис. грн. (0,6) або 63,0 тис. грн. (0,4)
155,0 тис. грн. (0,5)	Якщо CF за 1-й рік буде дорівнювати 155,0 тис. грн., то в 2-м році CF складатиме 2 10,0 тис. грн. (0,5) або 176,4 тис. грн. (0,5)	Якщо CF за 2-й рік буде дорівнювати 210,0 тис. грн., то в 3-м році CF складатиме 399,0 тис. грн. (0,8) або 23 1,0 тис. грн. (0,2) Якщо CF за 2-й рік буде дорівнювати 1 76,4 тис. грн., то в 3-м році CF складатиме 1 17,6 тис. грн. (0,5) або 92,4 тис. грн. (0,5)

ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(студент обирає відповідну тему за своїм номером у журналі обліку успішності)

1. Стратегія інноваційного розвитку підприємства.
2. Фактори інноваційного розвитку підприємств.
3. Дослідження ефективності управління інноваційним розвитком на підприємствах України.
4. Інноваційна політика промислового підприємства.
5. Діагностика зовнішнього і внутрішнього середовища розвитку підприємства.
6. Сучасні стратегії інноваційного розвитку підприємства та їх аналіз.
7. Структурний аналіз інноваційних процесів підприємства.
8. Системний аналіз інноваційних процесів підприємства.
9. Портфельний аналіз моделей і стратегій управління інноваційним розвитком підприємства.
10. Конкурентоспроможність підприємства як чинник інноваційного розвитку.
11. Економіко-математичні моделі прискорення інноваційних процесів в реальному виробництві.
12. Сутність та роль інноваційного розвитку підприємства.
13. Аналіз, оцінка і прогнозування макроекономічних показників ефективності інноваційного розвитку підприємства.
14. Бенчмаркінг як інструмент підвищення енергоефективності виробництва.
15. Розвиток логістики підприємства на основі інноваційного підходу.
16. Інвестиційно-інноваційна діяльність промислових підприємств.
17. Соціальна значущість сучасного інноваційного процесу.
18. Регіональна інноваційна система як елемент організаційно – економічного механізму інноваційної політики.
19. Форми організації науково-інноваційної діяльності в освітній сфері.
20. Інноваційні менеджери як організатори інноваційного процесу.
21. Розробка бізнес-планів інноваційних проектів.
22. Інновації в науково-освітньому комплексі.
23. Фінансові джерела інноваційної діяльності підприємств.
24. Альтернативні напрями інноваційної стратегії і мінімізація інноваційних ризиків.
25. Інноваційні технології в малому підприємстві.
26. Інформаційна система як фактор підвищення конкурентоспроможності.
27. Інновації і проблема підвищення якості.
28. Національні інноваційні системи: поняття та загальна характеристика.
29. Інновація як джерело економічного зростання.
30. Організаційні форми інноваційного підприємництва в Україні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Відмінно» – виставляється за наступних умов:

1. Творчий підхід до засвоювання матеріалу, повнота і правильність виконання завдання.
2. Вміння застосовувати різні принципи й методи в конкретних ситуаціях.
3. Глибокий аналіз фактів та подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень.
4. Чітке, послідовне викладання відповіді на папері.
5. Вміння пов'язати теорію і практику.

«Добре» – виставляється за наступних умов:

1. Мають місце деякі непринципові помилки несуттєвого характеру при викладанні відповідей з повним знанням програмного матеріалу.
2. Переважання логічних підходів перед творчими у відповідях на питання.
3. Не завжди правильне прогнозування подій від прийнятих рішень.
4. Вміння пов'язати теорію з практикою.

«Задовільно» – виставляється за наступних умов:

1. Репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу.
2. Недостатня повнота викладання матеріалу, але при обов'язковому виконанні (можливо з несуттєвими помилками) тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач (третє питання).
3. Неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладанні матеріалу.
4. Нечітке викладання матеріалу на папері, порушення логічної послідовності при викладанні матеріалу.
5. Утруднення при практичному втіленні прийнятих рішень.

«Незадовільно» – виставляється за наступних умов:

1. Відсутність знань з більшої частини матеріалу, погане засвоєння принципів положень курсу.
2. Наявність грубих, принципівих помилок при практичному виконанні отриманих завдань.
3. Невиконання або виконання з великими помилками тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач (третє питання).
4. Неграмотне і неправильне викладання відповідей на папері.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Атаманова Ю. До питання створення механізму правового регулювання НІС України // Інтелектуальний капітал. – 2005. – № 4. – С. 41-48.
2. Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003.
3. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення: монографія / [О. І. Амоша, В. П. Антонюк, А. І. Землянкін та ін.]; НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк: ТОВ «Норд Комп'ютер», 2007. – 328 с.
4. Баранчеев В. П. Управление инновациями: учебник/ В. П. Баранчеев, Н.П.Масленникова, В. М. Мишин. – М.:Высшее образование, Юрайт-Издат,2009.-711с.
5. Бойко И. В. Государственная поддержка инновационной деятельности: вопросы методологи // <http://www.rusnauka.com>
6. Брикова І. В. Венчурне фінансування як ключовий механізм комерціалізації інновацій в межах регіональної інноваційної системи www.kneu.kiev.ua/data/upload/publication/main/ua/124/venchurne_finans.
7. Бубенко П. Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку : монографія / П. Т. Бубенко. – Харків: НТУ «ХПІ», 2002. – 316 с.
8. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 308с.
9. Гришин В. В. Управление инновационной деятельности в условиях национальной экономики: Учебное пособие/ В. В. Гришин. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко» 2009. – 368 с.
10. Демченко В. В. Проблеми формування інституційного середовища інноваційного розвитку регіонів // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 59 – 70.
11. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
12. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: [навчальний посібник] / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
13. Инновационная ориентация российских экономических институтов / Под ред. В. Е. Дементьева. –М.: Книжный дом « ЛИБРОКОМ»,2009. –368 с.
14. Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення / В. П. Александрова, Ю. М. Бажал, О. О. Лапко, І. В. Одотюк, М. С. Данько. За ред. В. П. Алексадрової. – К.: ІЕПР НАН України, 2002. – 77 с.
15. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку : монографія; за заг. ред. С. М. Ілляшенка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 728 с.
16. Кизим М. О. Національна інноваційна система як механізм реалізації інтелектуального капіталу України / Інновації: проблеми науки і практики: Монографія / М. О. Кизим, І. Ю. Матюшенко. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – С. 71 – 106.

17. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» (для студентів 5 курсу спеціальностей 8.03050401 «Економіка підприємства» і 8.03050901 «Облік і аудит» денної форми навчання та для студентів 6 курсу спеціальності 8.03050901 «Облік і аудит» заочної форми навчання) / Харк. нац. унів. міськ. госп-ва ім.О.М.Бекетова; П. Т. Бубенко, М. С. Владимірова. – Х.: ХНУМГ, 2015.
18. Концепція розвитку регіональної інноваційної системи Харківщини / Під науковою редакцією докт.екон.наук, професора В.С.Пономаренко. – Х.: ВД «ИНЖЕК», 2011. – 142 с.
19. Коюда О. П. Інноваційна система, як активний фактор розвитку національної економіки // Управління розвитком. – 2010. – №6 (82). – С. 11-115.
20. Марцин В. С. Інноваційно-інвестиційна діяльність та шляхи її розвитку в період глобалізації. Проблеми науки. № 2, 2010. С. 8-14.
21. Матюшенко І. Ю. Перспективні моделі розвитку національної інноваційної системи Росії і України // <http://www.econ.asu.ru/lib/sborn/innov2006/sod3.html>
22. Матюшенко І. Ю. Перспективи створення НІС в Україні // http://iee.org.ua/files/alushta/13-matyushenko-perspektyvy_stv.pdf
23. Мешко Н. П. Механізм управління інвестиційно-інноваційним потенціалом: макрорівень: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – 272 с.
24. Онікієнко В. В., Ємельяненко Л. М., Терон І. В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / За ред. В. В. Онікієнка. – К.: РВПС НАН України, 2006. – 480 с.
25. Павленко І. А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України: Монографія. – К.: КНЕУ, 2007. – 248 с.
26. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України// Урядовий кур'єр. – 2003. - №32.
27. Соловйов В. П. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики: Монографія/ Соловьев В. П., Кореняко Г. І., Головатюк В. М. – К.: Феникс, 2008. – 224 с.
28. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / за заг. ред. В. І. Полохала. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
29. Федулова Л. І. Інноваційна економіка. – К.: Либідь, 2006. – 478 с.
30. Шарко М. В. Інформаційна підтримка управлінських рішень щодо інноваційної діяльності / М. В. Шарко, О. Ф. Рогальський // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 2. – С. 131-138.
31. Шарко М. В. Концептуальні основи інноваційного розвитку економіки України: теоретико-методологічні аспекти. – Херсон: ХНТУ, 2005. – 394 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійного вивчення дисципліни
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

*(для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальностей
8.03050401 – Економіка підприємства і 8.03050901 – Облік і аудит
та для студентів 6 курсу заочної форми навчання
спеціальності 8.03050901 – Облік і аудит)*

Укладач **ВЛАДИМИРОВА** Марія Сергіївна

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання: *І. В. Волосожарова*

План 2015, поз.519 М

Підп. до друку 16.11.2015 р.
Друк на ризографі
Тираж 500 пр.

Формат 60×84/16
Ум. друк. арк. 1,5
Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.